

EEN ENGELS RAPPORT OVER HET BASISONDERWIJS

Children and their Primary Schools: Plowden Report 1967

L. VAN GELDER

Het is een goede traditie in het onderwijsbeleid in Engeland, om belangrijke onderwijsvraagstukken voor te leggen aan studievergaderingen, die hun bevindingen, onderzoeken en aanbevelingen in een voor ons land welhaast onbekende uitvoerigheid en degelijkheid in rapporten neerleggen. Zo heeft het uit 8 delen bestaande Robbins-rapport 1959 over de leeftijdsgroep van 15-18 jarigen vooral de aandacht gevestigd op de functie van het onderwijs in een technisch-wetenschappelijke wereld en bood het Newsom-rapport in 1963, onder de titel „Half our Future” een pleidooi voor de verbetering van het voortgezet onderwijs voor de intellectueel niet sterk begaafden.

Nu in 1967 is het Plowden-rapport verschenen, waarin het gehele lagere onderwijs en de overgang naar het voortgezet onderwijs in beschouwing wordt genomen.

In 1963 heeft de toenmalige minister van Onderwijs Sir Edward Boyle aan de Central Advisory Council een zeer ruime opdracht verstrekt en daarvoor dan ook de financiële middelen verstrekt, zodat de commissie tal van activiteiten, onderzoeken, surveys, enquêtes, bezoeken aan scholen, besprekingen met personen en organisaties uit het onderwijs kon uitvoeren, om tot een degelijke basis van haar uitspraken te kunnen komen.

Uiteraard betekenen deze uitspraken van de Plowden-commissie (genaamd naar de voorzitter Lady Plowden) niet, dat de minister de voorgestelde maatregelen rechtstreeks zal uitvoeren.

De praktijk heeft echter aangetoond dat dergelijke rapporten in sterke mate richtinggevend zijn voor het te voeren onderwijsbeleid.

Nu ook in ons land de herziening en vernieuwing van het basis-onderwijs met tal van argumenten bepleit wordt en zowel in het onderwijs als op beleidsniveau de discussies op gang zijn gebracht, is het zeker noodzakelijk kennis te nemen van de problemen en de oplossingen, die in het Plowden-rapport naar voren komen. Voor een deel zijn dat specifieke Engelse problemen, maar grotendeels zien wij hier algemene vraagstukken, die ook in ons land sterk in de belangstelling staan.

Opvallend zijn dan ook de gemeenschappelijke problemen in het Plowden-rapport en het rapport „Nieuwe Onderwijsvormen voor 5 tot 13 à 14 jarigen” en het Structuurplan van de Dr. Wiardi Beckman Stichting. Tot deze gemeenschappelijke punten behoren b.v.

de aandacht voor de veranderde functie van het basisonderwijs, de onderkenning van de achterstand van het basisonderwijs in de gehele verzorging van het onderwijs, de inrichting van de kleuterverzorging in de leeftijd van 3 tot 5 jaar, de taakverdeling tussen kleuteronderwijs (infantschool) en basisonderwijs (juniorschool), het probleem van de materiële verzorging in leermiddelen en technische hulpmiddelen, de klassegrootte, de problemen van de zeer kleine scholen, enz.

De studie van de vergelijkende opvoedkunde heeft ons geleerd dat onderwijsproblemen steeds binnen de culturele situatie van een land bestudeerd moeten worden en dat het rechtstreeks overnemen van oplossingen uit het buitenland geen recht doet aan de historisch gegroeide situatie in het eigen land. Maar binnen de studie van de vergelijkende opvoedkunde zijn ook de methoden gevonden om gemeenschappelijke ontwikkelingen, b.v. in West-Europa aan te geven, omdat binnen dit cultuurgebied ook overeenkomstige tradities en problemen aan te wijzen zijn.

Het is door deze gelijkgerichtheid dat de analyses van de problemen van het basisonderwijs in Engeland en de voorstellen tot verbetering van het basisonderwijs ook voor ons land zeer nuttig kunnen zijn.

Centraal staat in het rapport de grondige verbetering van de voorzieningen voor het gehele basisonderwijs voor de leerlingen van 5 tot 11 à 12 jaar. Deze voorzieningen betreffen de verbetering van een groot deel van de schoolgebouwen, de voorzieningen in leermiddelen en technische hulpmiddelen, de beperking van de klassegrootte (verschillende keren komt het maximale aantal van 30 leerlingen per klas voor), de bijzondere voorzieningen voor scholen met kinderen uit sociaal-zwakke milieus, het aanstellen van geschoolde onderwijsassistenten. Uiteraard brengen deze voorzieningen belangrijke kosten met zich mede, waaraan het rapport uitvoerig aandacht besteedt. Globaal komen deze neer op een stijging van 30% in de komende 8 à 9 jaren.

Daarnaast is ook een prioriteitschema opgesteld met als voornaamste objecten: de verbetering van de milieuscholen en de opleiding en recrutering van het onderwijzend personeel.

Wij willen hier nu enkele van de voornaamste problemen en aanbevelingen vermelden, zonder nog op de argumentatie in te gaan.

Deze verdere analyse vereist een afzonderlijke bespreking, waarbij dan ook de Nederlandse situatie betrokken zou moeten worden.

1. *De prioriteit voor het probleem school en milieu*

Zowel uit onderwijskundige als maatschappelijke overwegingen geeft het rapport de hoogste prioriteit aan de scholen met kinderen, die door ongunstige milieuomstandigheden gehandicapt worden in hun ontwikkeling. Door het verlenen van extra hulp dienen deze scholen in een betrekkelijk korte tijd opgetrokken te worden tot zij het niveau bereiken hebben dat vergelijkbaar is met de beste Engelse tradities. Als middelen worden genoemd: een beperking van de klassegrootte tot maximaal 30 leerlingen per klas, het aanstellen van onderwijsassistenten (1 per 2 klassen), een extra bouwprogramma, betere verzorging in de kleuterscholen, verbetering van de opleiding van de onderwijzers, bijzondere recrutering van onderwijzers voor deze gebieden.

2. *Veranderingen in de structuur van het lager onderwijs*

Allereerst wordt grote aandacht besteed aan het probleem van de ontwikkelingsmogelijkheden van de 3 tot 5 jarigen. Daarbij wordt gewezen op de behoefte van de jonge kleuter om zich te ontwikkelen in een milieu, dat stimulerend werkt op zijn intellectuele, sociale, emotionele en creatieve vorming. Daarvoor zijn vormen van kleuterverzorging nodig, waarbij de kleuters onder geschoolde leiding in groepen van hoogstens 20 kinderen een deel van de dag kunnen verblijven. Speciaal aan de kleuter aangepaste werkwijzen zullen toegepast moeten worden.

De huidige opbouw van het lager onderwijs bestaat uit de infantschool voor de 5 tot 7 jarigen en de juniorschool voor de 7 tot 11 jarigen. In de voorstellen wordt vooral de nadruk gelegd op een betere aanpassing aan de leeftijdsfasen van de kinderen in twee leeftijdsgroepen: het jongere schoolkind en het oudere schoolkind en aan de overgang naar het voortgezet onderwijs.

De periode van het jongere schoolkind wordt vooral gezien als de periode van het verwerven van de basistechnieken. Men spreekt van de eerste school, waarin vooral het beheersen van de moedertaal centraal moet staan. Daarvoor is een periode van 2 jaar te kort gebleken, zodat voorgesteld wordt deze eerste school de leeftijdsperiode van 5 tot 8 jaar te laten omvatten.

De tweede periode wordt de middenschool genoemd en heeft o.a. tot taak de leerling voor te bereiden op de keuzen van het voortgezet onderwijs.

Daarbij is vooral het probleem van het tijdstip van overgang van de middenschool naar het voortgezet onderwijs aan de orde gekomen. Het traditionele tijdstip: 11 jaar, heeft voordelen en nadelen. De vraag

wordt dan ook gesteld of de argumenten voor toelating op 12 jaar of op 13 jaar doorslaggevend zijn. Een afdoend argument voor de bepaling van het juiste tijdstip van overgang voor elk kind wordt dan ook niet gevonden. Het rapport geeft tenslotte een aanbeveling om de toelating op 12 jaar te stellen, zodat de middenschool de groep van 8 tot 12 jaar omvat. Daarbij aansluitend wordt het toelatingsexamen ongunstig beoordeeld en nieuwe vormen van toelating bepleit.

3. *De interne schoolorganisatie*

De tendens van het Plowden-rapport om de voorzieningen voor het onderwijs te verbeteren komt ook in de interne schoolorganisatie tot uiting. Allereerst wordt de nadruk gelegd op de noodzaak van kleinere klassen, waarbij die voor de jongste kinderen kleiner dienen te zijn dan voor de oudere kinderen. Alleen uitzonderlijke onderwijzers zijn in staat klassen groter dan 30 leerlingen goed te verzorgen. Dit wordt des te noodzakelijker, wanneer voldoende aandacht besteed moet worden aan het individualiserend onderwijs. De vroegere oplossing: vaste groepen in de klas te maken van begaafde, normale en zwakbegaafde leerlingen wordt afgewezen.

4. *Voorzieningen voor de kleine scholen*

Het is m.i. voor het eerst dat in een rapport zo duidelijk de moeilijkheden van de kleine scholen aan de orde gesteld worden en tevens dat zulke vérstreckende oplossingen gegeven worden. De één-mans-school wordt in feite afgewezen. Wanneer er in een school niet meer kinderen zijn dan om één klas te vormen, dient deze school als een dependance van een grotere school beschouwd te worden, zodat ook deze onderwijzer in een groter team opgenomen is.

De normale kleine school dient minstens 3 klassen te omvatten voor de leeftijdsgroepen 5 tot 7 jaar, 7 tot 9 jaar en 9 tot 11 à 12 jaar. Ook is het mogelijk dat de kleine school op het platteland bestaat uit een afdeling voor kleuterverzorging en twee of meer klassen voor de leeftijdsgroep van 5 tot 8 à 9 jaar. De overgang naar de middenschool kan dan in overeenstemming met de mogelijkheden van de leerling geschieden. In deze kleine scholen zullen ook onderwijsassistenten aangesteld moeten worden.

5. *Onderwijsassistenten*

Teneinde de pedagogische en didactische taken in de school beter te kunnen uitvoeren, zijn reeds in Amerika en in Duitsland proeven geno-

men met het aanstellen van geschoold hulppersoneel: teachers'aides. Wij vertalen dit met onderwijsassistenten. Hun taak kan zijn de onderwijzers te helpen bij het voorbereiden en uitvoeren van hun lessen, bij het toezicht houden en het helpen van groepjes of individuele leerlingen. Deze assistenten werken onder supervisie van de onderwijzer. Voorgesteld wordt dat in de lagere klassen op elke 2 onderwijzers een assistent wordt aangesteld, in de hogere klassen 1 op elke 4 onderwijzers.

Daarnaast wordt voorgesteld aan de hoofden van scholen administratieve hulp te bieden.

6. *De opleiding*

Het is duidelijk dat vooral het recruteringsprobleem genoemd wordt. Het sterkst geldt dit probleem voor de scholen in ongunstige milieus.

Opmerkelijk is evenwel dat met veel nadruk gewezen wordt op de noodzaak van hoger opgeleiden in de basisschool, met name het aanstellen van academici en het bevorderen van academische studie voor onderwijzers, die reeds werkzaam zijn. Ook wordt voorgesteld om afgestudeerden gelegenheid te geven zich door cursussen te bekwamen voor het lager onderwijs. Voor vergelijking met ons land dienen wij te denken aan het candidaatsniveau.

Het Plowden-rapport heeft een groot aantal tekorten in het huidige Engelse lager onderwijs als uitgangspunt van de aanbevelingen genomen. Deze tekorten zijn vooral geconstateerd in de voorzieningen op materieel en personeelsgebied. De aanbevelingen zijn daarom vooral bedoeld deze zo te verbeteren, dat de doelstellingen beter bereikt kunnen worden. Daarbij heeft de commissie zich niet ten doel gesteld een ideale school te creëren, maar een volstrekt normale school, die berekend is voor zijn taak in deze tijd.

Wij kunnen slechts hopen dat dit rapport in ons land goed bestudeerd wordt en aanleiding geeft tot een productief denken over onze problemen van het basisonderwijs.